

N:o 12.

Ank. till Riksd. kansli den 3 mars 1908, kl. 2 e. m.

Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t, angående friköpande af byggnadstomter från prästgård, klockaregård m. m.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 46, hemställer herr *J. Erlansson*, »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes utreda lämpligaste sättet för erhållande af friköpta egna hem från jord, tillhörig klockaregård, prästgård, mensalhemman och kyrkohemman, särskildt med tanke på hustomter vid järnvägsstation, men också i andra rummet på egna hem i vidsträcktare område å dessa jordar, och inkomma med förslag i ärendet till nästa Riksdag.»

Till stöd för berörda hemställan anför motionären:

»På många ställen i vårt land hafva vid byggande af järnvägar stationer anlagts på eller strax invid jord tillhörig klockare- eller prästgård, så att stationssamhället, som uppväxt och uppväxer, blir på dessa jordar. Från sådana egendomar kunna enligt nuvarande lag inga tomter friköpas, endast arrenderas. Likväl hafva på många platser vuxit upp rätt stora stationssamhällen på sådan ofri grund, men mycken klagan har hörts öfver att tomterna ej kunna friköpas, ty stor osäkerhet råder vid ofta påkommande ombyte af präst eller klockare. Är det ett framåtskridande samhälle, så ökas ju tomtvärdet oupphörligt, och hvarje

Motionen.

nyttillträdande tjänstinnehafvare af egendomen finner däri ett skäl att höja arrendet för hustomterna. Det är lätt att förstå, huru osäkra tomtbebyggarna under sådana förhållanden måste känna sig. Detta tillstånd utgör ett hinder för byggnadsverksamheten, icke blott hvad beträffar husens mängd utan deras storlek, styrka och elegans, ty hvem kan och vill bygga stora, solida och ståtliga hus på så osäker grund.

Det har också andra misshälligheter med sig. Vid ombyte af tjänstinnehafvare, i hvilkas lön dylika jordar ingå, så tänka de personer, som byggt sina hus på den jord, han sedan kommer att disponera, visst icke i främsta rummet på personens duglighet att sköta sitt kall; utan den, som ger löften om den minsta höjningen af arrendet för tomterna, hvarpå deras hus äro byggda, han får deras röster vid valet, om han än är den minst kvalificerade för platsen. Är det då en liten kommun med ett stort stationssamhälle uti, som är byggt på sådan jord, så kan valet lätt utfalla så, att det icke var en präst eller klockare utan en arrendegifvare, som valdes. Häraf finna vi, att de närvarande rättsförhållandena kunna på sådana platser åstadkomma ekonomisk, moralisk och andlig skada.

Staten understöder med rätt anseliga summor egnahemssträfvandena, men den bör också, där den kan, undanröja förefintliga hinder, så att bästa resultatet må vinnas af dessa sträfvanden och särskildt genom lagstiftning bereda största möjlighet att få egna hem att köpa, ty det hjälper ju ej att få pengar, om ingenting kan fås att köpa. Jag anser, att där dessa jordar, som i denna motion omnämnas, äro lämpliga till byggnadstomter, skulle kommun inom hvilken de äro belägna efter värdering äga rätt att utbyta den jorden mot någon annan inom kommunen eller pastoratet, som ej lämpade sig så väl för bebyggande, eller också att jorden såldes hel eller styckevis allteftersom den passar för hustomter. Försäljningen finge då ske af den, som blifver därtill förordnad — staten, konsistorium eller kommunen? — men pengarne för egendomen finge ingå i en fond på så sätt, att tjänstinnehafvaren hade garanti för att hans löneinkomst ej lede däraf.»

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet vill icke bestrida, att i förevarande fall olägenheter af det utaf motionären angifna slag tilläfsventyrs förefinnas, men kan icke anse de af motionären angifna tillvägagångssätten för berörda olägenheter afhjälpande i något hänseende lämpliga. Att staten bör i möjligaste mån understödja egnahemssträfvandena, därom äro alla ense, icke allenast medels beredande af tillgång till penningmedel för uppförande af egna hem, utan äfven genom att underlätta åtkomsten till

erforderlig mark, där behof för sådant ändamål yppar sig. Men att härvidlag träda andra berättigade intressen för nära, hvilket otvifvelaktigt skulle i olika afseende ske, därest de utvägar anlätades, som blifvit af motionären anbefallda, lärer visserligen icke kunna ifrågasättas.

Till en början vill utskottet erinra därom, att 1907 års Riksdag uti skrifvelse till Kungl. Maj:t anhållit, »att Kungl. Maj:t ville efter verkställd utredning låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till åtgärder särskildt med anlåtande af expropriation i ändamål att vid fisklägen, stationssamhällen och andra områden på landet, där en sammanträngd befolkning vore boende eller kunde uppstå, på ett mera tillfredsställande sätt än hittills ordna förhållandena med afseende å redan befintlig eller för samhällets utvidgning erforderlig tomtmark.»

Då vid den af Riksdagen sålunda begärda utredning jämväl de af motionären berörda förhållandena säkerligen bli föremål för öfvervägande, synes det utskottet själfklart, att resultatet af nämnda, så nyligen aflåtna skrifvelse bör afvaktas, innan framställning nu återigen göres i väsentligen enahanda syfte.

Härförutom må påpekas, hurusom från vissa egendomar af sådant slag, som här är i fråga, redan på grund af nu gällande bestämmelser eller i öfrigt rådande förhållanden tomter kunna få friköpas i den ordning och på det sätt, som utförligt angifves i en till innevarande års Riksdag aflåten kungl. proposition n:o 27, om upplåtelse af jord från komministerbostället i Kung Karls och Torpa församlingar, till hvilken proposition den i frågan intresserade kan i sådant afseende hänvisas. Motionärens påstående, att »från sådana egendomar kunna enligt nuvarande lag inga tomter friköpas», är följaktligen icke med verkliga förhållandet öfverensstämmande.

Med stöd af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att ifrågavarande motion icke må till någon Andra Kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 3 mars 1908.

På utskottets vägnar:

ERIK MARTIN.
